

บทที่ 3

หลักความระมัดระวังของกรรมการ ตามกฎหมายไทย

ในเบื้องต้นกฎหมายสมมติให้บริษัทมีสภาพนิติบุคคลโดยมีคณะกรรมการเป็นผู้แสดงความประสงค์ของบริษัท แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้กรรมการต้องเข้าทำงานเป็นประจำ เพราะโดยทางปฏิบัติบุคคลผู้ปฏิบัติงานคือพนักงาน กรรมการเพียงควบคุมดูแลให้เป็นไปตามแผนงานและนโยบาย ทว่าหน้าที่ของกรรมการที่ควรปฏิบัติคือ การเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการดำเนินการวางแผนและกำหนดนโยบายในการจัดการบริหาร และในบริษัทลักษณะนี้ส่วนใหญ่อำนาจการควบคุมบริษัทจะแยกออกชัดเจนจากความเป็นเจ้าของบริษัท¹ อย่างไรก็ตามการให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ทางสิทธิและทรัพย์สินของบริษัทตามกฎหมายไทย เพื่อไม่ให้ต้องได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่โดยขาดความระมัดระวังของกรรมการบริษัทนั้น มีขอบเขตตามบทบัญญัติกฎหมายไทยในเรื่องใดที่สามารถนำมาใช้บังคับ จะเห็นว่ามีกฎหมายสำคัญต่างๆที่ควรพิจารณาถึงดังนี้*

---

¹ไชยวัฒน์ บุณาค, "ใครเป็นเจ้าของบริษัท?" ใน ครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์, วีระพงษ์ บุญอนุาส, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 56-57.

* เนื่องจากวิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักความระมัดระวังของกรรมการที่เป็นความรับผิดชอบแห่ง ผู้วิจัยจึงไม่ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบทางอาญาของกรรมการอาทิเช่น ความรับผิดตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท จำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ.2499 เป็นต้น

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท
2. พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535
3. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะตัวแทน

ซึ่งจะขอแยกกล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท

มีบทบัญญัติที่กำหนดอำนาจและหน้าที่ที่ตลอดจนความรับผิดชอบของกรรมการบริษัทเอกชน ในการฝ่าฝืนหรือละเลยต่อหน้าที่ที่พึงมีต่อบริษัทในการจัดการบริหารไว้ สามารถแยกพิจารณา ดังนี้

มาตรฐานการพิจารณาเกี่ยวกับระดับความระมัดระวัง

(ก) หน้าที่โดยทั่วไป ตามบทบัญญัติมาตรา 1168 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติไว้ว่า
"ในอันที่จะประกอบกิจการของบริษัทนั้น กรรมการต้องใช้ความเอื้อเพื่อ
สอดส่องอย่างบุคคลค้าขายผู้ประกอบด้วยความระมัดระวัง"

กรรมการต้องบริหารงานตามแบบอย่างของนักธุรกิจไม่ใช่อย่างชาวบ้าน
หรือบุคคลธรรมดา ความรับผิดชอบของกรรมการแต่ละคนอาจไม่เท่าเทียมกัน นอกจากนั้นยังขึ้น
อยู่กับขนาดและประเภทของบริษัทอีกด้วย กรรมการในบริษัทเล็กๆหรือบริษัทในครอบครัวย่อมไม่
ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างบริษัทใหญ่หรือบริษัทที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยทั่วไป
กรรมการต้องใช้ความระมัดระวัง เช่น ไม่เซ็นเช็คจ่ายเงินจำนวนมากโดยไม่ถามว่าชอบหรือไม่²

²โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท,
พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2537), หน้า 381.

านประเด็นนี้ นักกฎหมายบางท่านเห็นว่า ถ้ากิจการซึ่งบริษัทมีวัตถุประสงค์ประกอบนั้นเป็นกิจการ
ชนิดใด กรรมการบริษัทก็ควรใช้ความระมัดระวังและใช้ฝีมือเท่าที่เป็นธรรมดาต้องใช้และสมควร
ต้องใช้ในกิจการค้าขายหรืออาชีพจะอย่างนั้น โดยเทียบหน้าที่ผู้รับฝากตามมาตรา 659 วรรคสาม³

นอกจากนั้นคำพิพากษาฎีกาที่ 1141/2502 ตัดสินเรื่องหน้าที่นี้ไว้สรุปได้ว่า
โจทก์เป็นประธานกรรมการบริษัทจำเลยและเป็นเจ้าของที่ดินและตึกซึ่ง
บริษัทจำเลยเช่าอยู่ โจทก์ได้ทำสัญญาจะขายที่ดินและตึกที่บริษัทจำเลยเช่าให้แก่ผู้อื่น โดยมี
เงื่อนไขเป็นสาระสำคัญว่า โจทก์รับรองจะให้บริษัทจำเลยออกจากตึกและให้ผู้ซื้อเข้าครอบครอง
ภายใน 3 เดือนนับแต่วันทำสัญญา ถ้าโจทก์ไม่สามารถปฏิบัติได้โจทก์ให้ผู้ซื้อรับ 160,000 บาท
โจทก์ได้แจ้งให้บริษัทจำเลยทราบแต่เพียงให้ออกจากที่ดินและตึกภายใน 3 เดือน ครั้นก่อนครบ
กำหนด 3 เดือนเพียง 1 วัน โจทก์จึงได้แจ้งให้บริษัทจำเลยทราบว่า ถ้าโจทก์ส่งมอบที่ดินและตึก
ให้ผู้ซื้อไม่ได้ตามกำหนดโจทก์จะถูกผู้ซื้อเรียกค่าเสียหาย ดังนี้ถือว่าโจทก์ผู้เป็นประธานกรรมการ
บริษัทจำเลยมีหน้าที่ต้องใช้ความเอื้อเฟื้อสอดส่องอย่างบุคคลค้าขายผู้ประกอบด้วยความระมัดระวัง
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1168 โจทก์กลับปกปิดความจริงเรื่องที่ต้องถูกผู้ซื้อ
เรียกค่าเสียหาย เพิ่งแจ้งให้บริษัททราบต่อเมื่ออีก 1 วันจะต้องถูกผู้ซื้อปรับ การกระทำของโจทก์
เป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงผิดวิสัยบุคคลค้าขายผู้ประกอบด้วยความ
ระมัดระวังจะพึงปฏิบัติ ทำให้บริษัทจำเลยและผู้ถือหุ้นทั้งหลายต้องเสียหาย โจทก์จะนำผลแห่ง
ความละเมิดของตนมาฟ้องร้องเรียกปรับที่โจทก์ต้องเสียแก่ผู้ซื้อไปจากบริษัทจำเลยไม่ได้

- (ข) หน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน มาตรา 1168 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า
"ว่าโดยเฉพาะ กรรมการต้องรับผิดชอบร่วมกันในประการต่างๆดังนี้

³ ประดิษฐ์มนูธรรม, หลวง. (ปรีดี พนมยงค์), "คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัทและสมาคม," นิติศาสตร์, แผนกสามัญ 6 (2476), หน้า 580-581.

กล่าวต่อไปนี้ คือ

- (1) การจ่ายเงินค่าหุ้นนั้นได้ใช้กันจริง
- (2) จัดให้มีและรักษาไว้ให้เรียบร้อย ซึ่งบรรดาสมาชิกและผู้ถือหุ้นและเอกสารที่กฎหมายกำหนดไว้
- (3) การแจกเงินปันผลหรือดอกเบี้ยให้เป็นไปโดยถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้
- (4) บังคับการให้เป็นไปโดยถูกต้องตามมติของที่ประชุมใหญ่"

กล่าวคือ ตามธรรมนูญการคนหนึ่งย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำของกรรมการอื่น ซึ่งตนมิได้รู้เห็นยินยอมหรือมีส่วนร่วมด้วยในการกระทำนั้น แต่ก็มีกิจการบางอย่างซึ่งกรรมการต้องรับผิดชอบร่วมกันตามหน้าที่ ดังที่มาตรา 1168 วรรคสอง บัญญัติไว้⁴

การประชุมคณะกรรมการ

ปกติบริษัทจะมีกรรมการหลายคนเรียกว่า "สภากรรมการ"^{*} การที่มีกรรมการร่วมกันทำงานเป็นคณะ⁵ เพื่อให้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันในการจัดการบริหารบริษัท หากพิจารณาถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประชุมคณะกรรมการจะไม่พบว่า กรรมการแต่ละคนเห็นหน้าที่ต้องเข้าประชุมอย่างน้อยเพียงใดหรือไม่ และต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างไรในการประชุมหรือไม่

⁴พยอม เลขยานนท์, คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท (พระนคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2512), หน้า 145.

^{*}ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1155 เรียกว่า "สภากรรมการ"

⁵ประดิษฐ์มนูธรรม, หลวง.(ปรีดี พนมยงค์), "คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัทและสมาคม.", หน้า 577.

การมอบความไว้วางใจแก่ผู้อื่นเพื่อช่วยจัดการบริหาร

ในเรื่องนี้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องตามมาตรา 1164 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

"กรรมการจะมอบอำนาจอย่างหนึ่งอย่างใดของตนให้แก่ผู้จัดการหรือให้แก่
อนุกรรมการซึ่งตั้งขึ้นจากผู้ที่เป็นกรรมการด้วยกันก็ได้ ในการใช้อำนาจซึ่งได้มอบหมายเช่นนั้น
ผู้จัดการทุกคนหรืออนุกรรมการทุกคนต้องทำตามคำสั่งหรือข้อบังคับซึ่งกรรมการทั้งหลายได้กำหนด
ให้ทุกอย่างทุกประการ"

กรณีนี้ผู้จัดการไม่ต้องเป็นกรรมการก็ได้แต่หากเป็นกรรมการอยู่แล้วด้วยก็มักเรียก
ว่า "กรรมการผู้จัดการ" สำหรับอนุกรรมการจะต้องมาจากผู้ที่เป็นกรรมการอยู่ในขณะนั้น เหตุที่
ต้องมีอนุกรรมการก็อาจเป็นเพราะคณะกรรมการทั้งหมดไม่สามารถมาปฏิบัติงานเป็นประจำได้ จึง
จำเป็นต้องกำหนดให้มีกรรมการบางคนที่สามารถมาปฏิบัติงานประจำได้ในรูปของอนุกรรมการ

ในเรื่องนี้เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1980/2519 ตัดสินไว้พอสรุปได้ว่า

กรรมการอำนวยการซึ่งได้รับมอบให้จัดการบริษัทคือ ผู้จัดการตามมาตรา 1164
กรรมการบริษัทที่ไม่ใช่ผู้จัดการและไม่มีหน้าที่จัดการธุรกิจของบริษัท ไม่ต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้จัดการ
ในกรณีจึงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้บริษัทเสียหายอันไม่ใช่สาเหตุโดยตรง หากกิจการนั้นเป็น
การจัดการธุรกิจของบริษัทซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้จัดการและไม่ได้อยู่ในข้อใดข้อหนึ่งตาม
มาตรา 1168 ซึ่งกรรมการทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน และแม้จะปรากฏว่าบริษัทขาดทุนลงถึงถึง
จำนวนต้นทุน และกรรมการไม่เคยเรียกประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อแจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบถึงการขาดทุนนั้น
เป็นข้อที่น่าตำหนิ แต่ก็ไม่ใช่สาเหตุโดยตรงที่ทำให้บริษัทเสียหายตามคดีนี้

จากคำพิพากษานี้ นักกฎหมายบางท่านเห็นว่า มาตรฐานการประกอบกิจการของ
มาตรา 1168 วรรคแรกนี้คงใช้กับกรรมการผู้จัดการหรือกรรมการบริหาร และกรรมการอื่นนี้

หน้าที่เพียงให้คำปรึกษาในที่ประชุมกรรมการ ซึ่งคงไม่ใช่การประกอบกิจการตามมาตรา⁶ แต่นักกฎหมายอีกท่านหนึ่งเห็นว่าคงไม่ได้หมายความว่า เมื่อคณะกรรมการมอบหมายให้กรรมการคนใดเป็นผู้จัดการมีอำนาจบริหารงานแต่ผู้เดียวแล้ว คณะกรรมการจะพ้นจากหน้าที่และความรับผิดชอบของกรรมการไปเลย เพราะคณะกรรมการยังต้องคอยสอดส่องดูแลและควบคุมการปฏิบัติงานของกรรมการผู้รับมอบหมายอยู่⁷

นอกจากนี้ก็มีคำพิพากษาฎีกาที่ 3362/2532 ซึ่งตัดสินไว้พอสรุปได้ว่า การเป็นกรรมการบริษัทเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวกรรมการจึงต้องกระทำการด้วยตนเอง จะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระแทนตนในฐานะกรรมการบริษัทหาได้ไม่ เมื่อข้อบังคับของบริษัทโจทก์ระบุว่า กรรมการซึ่งลงลายมือชื่อผูกพันบริษัทโจทก์ คือ นาง ก. ลงลายมือชื่อร่วมกับ นาย ช. ดังนั้นการที่นาง ก. ลงลายมือชื่อในนามตนเอง และลงลายมือชื่อในฐานะตัวแทนผู้รับมอบอำนาจจากนาย ช. ในคำฟ้อง จึงไม่มีผลผูกพันบริษัทโจทก์ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

2. พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

มีบทบัญญัติกำหนดอำนาจและหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบของกรรมการบริษัทมหาชน เกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือละเลยต่อหน้าที่ที่พึงมีในการจัดการบริหาร โดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

⁶สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์, "หน้าที่ของกรรมการบริษัทตามกฎหมายอังกฤษและกฎหมายไทย," บทบัญญัติ 44: 66.

⁷โสภณ รัตนาก, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2537), หน้า 359.

มาตรฐานการพิจารณาเกี่ยวกับระดับความระมัดระวัง มีข้อพิจารณาดังนี้

(ก) หน้าที่โดยทั่วไป ตามบทบัญญัติมาตรา 85 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

"ในการดำเนินกิจการของบริษัท กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของบริษัท"

นักกฎหมายบางท่านเห็นว่า กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างผู้ค้าขายผู้ประกอบไปด้วยความระมัดระวัง จะทำตามอำเภอใจของตนหรือทำเยี่ยงวิญญูชนเท่านั้นไม่พอ แต่ต้องยกระดับความดูแลเอาใจใส่ของตนเยี่ยงผู้บริหารบริษัทที่ประกอบไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของบริษัท⁸ แต่นักกฎหมายอีกท่านหนึ่งก็มีความเห็นในเรื่องนี้ว่าอาจสรุปได้ 2 ประการคือ ต้องทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและด้วยความระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของบริษัทซึ่งก็คือระมัดระวังตามสมควร โดยน่าจะใช้ระดับซึ่งผู้จัดการควรจะทำ และการพิจารณาควรถือในระดับของคนในฐานะเดียวกันกับผู้ที่ทำการนั้น ถ้าเป็นกรรมการก็ต้องใช้ความระมัดระวังในขั้นที่ผู้จัดการหรือกรรมการควรจะมีในลักษณะเช่นเดียวกัน (พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2521 มาตรา 98 เติม)⁹

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่า การฟ้องร้องกรรมการให้รับผิดชอบด้วยเหตุตามมาตรานี้ได้ไม่เพียงพอเพราะบริษัทมหาชนได้รับความเสียหายเท่านั้น แต่จะต้องปรากฏว่าความ

⁸สุธาบดี สัตตบุศย์, กฎหมายสำหรับผู้ถือหุ้นและกรรมการบริษัทมหาชนจำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.เอ.21 จำกัด, 2537), หน้า 116.

⁹จิตติ ดิงศภัทย์, "การจัดการและความรับผิดชอบของกรรมการ รวมทั้งการควบคุมบริษัทโดยผู้ถือหุ้น," วารสารกฎหมาย (2522): 86-109.

เสียหายนั้นเป็นผลมาจากการที่กรรมการของบริษัทไม่ได้ทำการด้วยความซื่อสัตย์หรือไม่ได้มีความระมัดระวังดังกล่าว เช่น บริษัทประสบกับการขาดทุน หากกรรมการได้ทำหน้าที่ของตนอย่างดีโดยไม่ได้ขาดตกบกพร่องแล้ว แม้บริษัทจะขาดทุนก็ฟ้องร้องกรรมการให้รับผิดชอบไม่ได้¹⁰

(ข) หน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ตามบทบัญญัติมาตรา 91 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า
"กรรมการต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อความเสียหายใดๆอันเกิดขึ้นแก่บริษัทใน
กรณี ดังต่อไปนี้

.....

(3) การดำเนินการใดๆโดยฝ่าฝืนมาตรา 85

....."

โดยหลักการแล้วกรรมการคนใดที่กระทำบกพร่องไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นความผิดเฉพาะตัวกรรมการผู้นั้นเท่านั้น ความรับผิดชอบของกรรมการจึงเป็นเอกเทศเฉพาะบุคคล แต่มีกรณีตามมาตรา 91 ข้างต้นที่กฎหมายกำหนดให้กรรมการคนอื่นต้องรับผิดชอบร่วมกันในกรณีกรรมการคนใดคนหนึ่งในคณะกรรมการนั้นได้กระทำความผิดตามที่กำหนดในมาตรา 91 ซึ่งน่าสังเกตว่ารวมถึงการดำเนินการใดๆโดยฝ่าฝืนมาตรา 85 ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 91(3) นั้นด้วย¹¹

แต่ทั้งนี้ในมาตรา 92 ก็ได้บัญญัติไว้อีกว่า

"กรรมการไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 91 ในกรณีดังต่อไปนี้

¹⁰พิเศษ เสตเสถียร, ความรับผิดชอบของผู้บริหารบริษัทมหาชน, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2536), หน้า 11.

¹¹สุธาบดี สัตตบุศย์, กฎหมายสำหรับผู้ถือหุ้นและกรรมการบริษัทมหาชนจำกัด, หน้า 122-123.

(1) พิสูจน์ได้ว่าตนมิได้ร่วมกระทำกิจการนั้นๆหรือกิจการดังกล่าวได้
กระทำไปโดยมิได้อาศัยมติของที่ประชุมคณะกรรมการ

(2) ได้คัดค้านในที่ประชุมคณะกรรมการโดยปรากฏในรายงานการ
ประชุมหรือได้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานในที่ประชุมภายในสามวันนับแต่สิ้นสุดการประชุม"

กล่าวคือ ความรับผิดที่กล่าวตามมาตรา 91 นั้นถ้ากรรมการคนอื่นที่ไม่ได้
กระทำความสามารถพิสูจน์ได้ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 92 ข้างต้น จึงเป็นเรื่องที่กฎหมายเปิด
ช่องให้กรรมการพิสูจน์หักล้างได้ว่าตนไม่ผิดเพราะไม่ได้ร่วมทำกิจการนั้น หรือไม่ได้ร่วมออกมติ
หรือได้คัดค้านแล้ว ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ก็เป็นเรื่องที่กรรมการต้องรับผิดร่วมกัน¹²

การประชุมคณะกรรมการ

ตามกฎหมายนั้นบริษัทมหาชนต้องมีกรรมการอย่างน้อย 5 คน อีกทั้งกรรมการ
ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดต้องมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร (มาตรา 67) อัน
อาจเป็นการแสดงถึงเจตนารมณ์กฎหมายประการหนึ่งว่า มุ่งให้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน
ภายในคณะกรรมการในการจัดการบริหาร และมาตรา 79 กำหนดให้ต้องประชุมอย่างน้อยสาม
เดือนต่อครั้ง คงเพิกงให้ตัวแทนของผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยที่เป็นกรรมการมีโอกาสซักถามและติดตาม
การบริหารงาน ไม่ให้กรรมการจากตัวแทนผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างมากบริหารงานตามอำเภอใจ¹³

¹²เรื่องเดียวกัน, หน้า 123-124.

¹³ศิริพันธ์ เทียงวิบูลย์วงศ์, "กฎหมายบริษัทมหาชนจากัดคนประเทศไทย: ศึกษาในแง่
ปัญหาตามตัวบทกฎหมายและข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ," (วิทยานิพนธ์ปริณฎมทาบัตติ
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 146.

การมอบความไว้วางใจแก่ผู้อื่นเพื่อช่วยจัดการบริหาร

เนื่องจากเป็นเรื่องธรรมดาที่กรรมการจะไปทำอะไรเองทุกอย่างไม่ได้ กฎหมายก็ยอมรับว่ามีการมอบหมายให้คนอื่นไปทำแทนได้ ดังจะเห็นจากมาตรา 77 วรรคท้ายซึ่งบัญญัติว่า

"คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนหรือบุคคลอื่นใดปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งแทนคณะกรรมการก็ได้ เว้นแต่บริษัทจะมีข้อบังคับไม่ให้คณะกรรมการมีอำนาจดังกล่าวโดยระบุไว้ชัดแจ้ง"

3. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะตัวแทน

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1167 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 มาตรา 97 ให้นำบทบัญญัติเรื่องตัวแทนมาใช้กับความเกี่ยวพันระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอก กรรมการจึงอาจมีหน้าที่ต่อบริษัทเหมือนตัวแทนมีต่อตัวการด้วย โดยสัญญาตัวแทนเป็นสัญญาที่ทำให้ตัวแทนไปติดต่อผูกพันกับบุคคลภายนอกอันเป็นบุคคลฝ่ายที่สาม เช่น ชื่อชาย จานอง จัดการห้างร้าน เป็นต้น และรวมถึงกิจการอื่นที่ไม่ใช่สัญญาหรือนิติกรรม¹⁴ การที่ตัวแทนทำการภายในขอบอำนาจแต่ประมาท เลินเล่อก็จะใช้ระดับแห่งการใช้ความระมัดระวังรวมทั้งฝีมือตามที่บัญญัติในมาตรา 807 วรรคสองมาปรับคือ นำเรื่องฝากทรัพย์ตามมาตรา 659 มาใช้บังคับโดยอนุโลม¹⁵ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

"ถ้าการรับฝากทรัพย์เป็นการทำให้เปล่าไม่มีบำเหน็จไซ้ ท่านว่าผู้รับฝากจำต้องใช้ความระมัดระวังสงวนทรัพย์สินซึ่งฝากนั้นเหมือนเช่นเคยประพฤติในกิจการของตนเอง

¹⁴กุศล บุญเย็น, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ตัวแทน นายหน้า, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยูรวงศ์ จำกัด, 2534), หน้า 5-6.

¹⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 83.

ถ้าการรับฝากทรัพย์สินนั้นมีค่าฝาก ท่านว่าผู้รับฝากจำต้องใช้ความระมัดระวังและใช้ฝีมือเพื่อสงวนทรัพย์สินนั้นเหมือนเช่นวิญญูชนจะพึงประพฤติโดยพฤติการณ์ตั้งนั้น ทั้งนี้ ย่อมรวมทั้งการใช้ฝีมืออันพิเศษเฉพาะการในที่ซึ่งใช้ฝีมือเช่นนั้นด้วย

ถ้าและผู้รับฝากเป็นผู้มีวิชาชีพเฉพาะกิจการค้าขายหรืออาชีพะอย่างหนึ่งอย่างใด ก็จำต้องใช้ความระมัดระวังและใช้ฝีมือเท่าที่เป็นธรรมดาจะต้องใช้และสมควรจะต้องใช้ในกิจการค้าขายหรืออาชีพะอย่างนั้น"

จากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้¹⁶

- ก. สัญญาฝากทรัพย์สินไม่มีค่าตอบแทน ต้องสงวนทรัพย์สินที่ฝากอย่างของตนเอง
- ข. สัญญาฝากทรัพย์สินมีค่าตอบแทน ต้องสงวนทรัพย์สินที่ฝากอย่างวิญญูชน
- ค. ถ้าผู้รับฝากที่เรียกว่าเห็นใจมีอาชีพรับฝากนั้น ต้องสงวนในระดับผู้มีอาชีพนั้น

อย่างไรก็ตามศาลได้เคยตัดสินว่ากรรมการไม่ได้มีฐานะเป็นตัวแทนตามมาตรา 801 แต่เป็นผู้แทนของบริษัท ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1808/2494 ซึ่งพอสรุปได้ว่า

"เมื่อข้อบังคับของบริษัทระบุให้อำนาจกรรมการ 2 คนทำนิติกรรมแทนบริษัทได้ในกรณีเช่นนี้กรรมการ 2 คนนั้นได้ชื่อว่าเป็นผู้แทนของบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 75 หาใช่ตัวแทนตามมาตรา 801 ไม่"

¹⁶จิต เศรษฐบุตร, แกไขเพิ่มเติมโดยจิตติ ดิงศภัทย์ และสุธีร์ สุกนิตย์, ความรู้เบื้องต้นแห่งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ยืม ฝากทรัพย์สิน, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), หน้า 114-118.